

La història a l'experimentació del cicle 12-16

Cristòfol A. Trepal i Carbonell

Com queda la Història amb tot això de la Reforma? ¿Quantes hores ens posen per curs? Quins són els nous programes?

Aquestes, o preguntes com aquestes, sovintegen entre els professionals de l'Ensenyament Secundari, molts cops amb una certa angúnia. En canvi resulta més estrany que les preocupacions s'adrecin devers un marc curricular que precisi el què, el com i el quan ensenyar, el què, el com i el quan avaluar o bé que es qüestioni el sentit de l'estudi de la Història entre els postadolescents o en les diverses formes d'aplicació curricular. I davant d'això gairebé sempre també sol aparèixer una certa malfiança davant les paraules tècniques de la psicopedagogia. El maridatge entre psicopedagogs i professors d'Història no s'ha arribat a consumir del tot. Davant d'això, freqüentment, cadascú es refugia en el seu llenguatge específic i contempla el possible contraent matrimonial com un intrús. ¿Com podeu ensenyar així i això si el noi de 14 anys no hi pot atribuir significativitat? —es queixa el pedagog. ¿Com pot ser que en el programa no surti tal tema? —protesta l'ensenyant d'Història. O, pitjor encara, hi ha qui acusa determinats models d'aplicació curricular com a formes conscients d'una política que pretén segrestar la Història com a disciplina dels plans d'estudi obligatoris.

Tot plegat resulta lamentable. Perquè ni es vol amagar res, ni es pretén treure cap tema essencial, ni reduir les hores de cap assignatura. Ni substituir l'ensenyament o aprenentatge de cap àrea a mans de psi-

copedagogs. I sí que es pretén que la psicopedagogia ens il·lustri sobre les capacitats del preadolescent per tal d'arribar a desenvolupar-les-hi de manera que li siguin útils en el sentit més ampli del terme. De tota manera les preguntes bàsiques amb això no queden contestades. De fet, ¿com ensenyar la Història? Què cal ensenyar-ne? Quan?

Un marc curricular per a l'ensenyament obligatori

No té sentit plantejar-se en solitari l'estudi d'una sola disciplina. En un programa d'experimentació cal procedir a dissenyar un marc genèric que ens permeti seleccionar continguts i orientacions didàctiques. I també uns objectius clars. I això de cada àrea. Dins d'aquest marc s'ha de desenvolupar el *currículum* d'Història i de la resta de les Ciències Socials. Què és, emperò, un *currículum*?

El concepte de currículum en el camp de l'ensenyament obligatori ha portat diverses vegades a confusions lamentables. D'una banda s'ha confós amb l'expedient de l'alumne i s'ha entès currículum com a història de les assignatures cursades en un període amb les seves qualificacions annexes. I, certament, quan diem que el cicle 12-16 pretén atendre la diversitat de *tots* els alumnes, lògicament, això es tradueix en un *currículum no homogeni*. Aquí currículum vol dir simplement expedient. D'altra banda, en alguna publicació s'ha mencionat currículum com a sinònim de programes. En aquest sentit val a dir que sempre que un concepte vol dir una cosa a través d'una paraula no cal en absolut canviar la paraula. Si parlem de currículum és perquè volem esmentar quelcom que no existeix com a tal en la pràctica docent actual.

Una altra dificultat per a definir currículum la trobem en les diverses accepcions que li solen donar les escoles psicopedagògiques. Segons a quina escola es pertany el concepte de currículum canvia. Per això de manera freqüent en parlar de currículum confonem la seva significació i no acabem d'aclarir el que és en realitat. Amb la qual cosa entebolim tots els desenvolupaments posteriors.

El dr. Cèsar Coll i el seu equip van elaborar per al departament d'Ensenyament una proposta de marc curricular per a l'ensenyament no obligatori on precisava el concepte de currículum¹. La seva definició és la que hem adoptat. Per al Programa Experimental de la Reforma Educativa un currículum és la baula que lliga les intencions educatives amb les línies d'acció pedagògica de cada àrea, just fins a la porta de l'aula. Estem acostumat que en un extrem dels actuals programes educatius hi hagi unes intencions generals i a l'altra banda, a l'aula, uns programes tancats amb seqüències instruccionals fixes. El currículum com a eina pedagògica intenta relligar els dos extrems a fi que no hi

hagi un buit. I ho fa des d'una orientació psicopedagògica concreta: el constructivisme.

Quines són les anelles del currículum? ¿Com es passa de les intencions generals fins a la porta de l'aula?

Els nivells de concreció del currículum

En un currículum cal d'entrada establir les intencions generals de l'àrea, derivades generalment dels objectius globals del cicle. Aquestes intencions generals de l'àrea intenten relacionar l'especificitat del contingut genèric amb les capacitats humanes que cal desenvolupar en l'alumne. Aquestes capacitats —cognoscitives, afectives, psicomotrius, d'inserció social i d'interrelació personal— han de ser l'objecte preferent de tota l'educació. Evidentment no totes les àrees desenvolupen les mateixes capacitats de forma equilibrada. N'hi ha que ajuden a créixer en la psicomotricitat de manera més intensa, d'altres els aspectes cognoscitius, d'altres la inserció social, etc. Per tant, el primer aspecte que concreta un currículum consisteix a establir aquells objectius generals que a través de la disciplina o disciplines de l'àrea contribueix a integrar l'alumne, mitjançant el seu creixement, en la societat històrica i socialment estructurada. I això amb la finalitat de poder-hi actuar i incidir-hi. I de transformar-la si ho creu.

En una segona fase el currículum ha de concretar el contingut en grans blocs, els objectius terminals i els criteris didàctics i avaluatius. Els blocs de contingut s'enumeren de manera lògica —sense encara assenyalar el seu ordre d'aparició a l'aula— separant els fets, conceptes i sistemes d'una banda, els procediments de l'altra i, finalment, els valors, les actituds i les normes. Tant els fets/conceptes i sistemes (F/C/S) com els procediments (P) com els valors, les actituds i les normes (V/A/N) es consideren *ex aequo*, sense que cap aspecte es consideri predominant. El contingut, però, no queda massa precisat en la seva enunciació. Si veiem escrit com a proposta de contingut en el capítol de P "orientació a l'espai" podem entendre des d'una simple ubicació dels punts cardinals fins a tot un procés complex d'orientació en alta mar respecte dels estels. A concretar el grau i el tipus del contingut enunciat hi contribueixen els *objectius terminals*. Aquests, expressats en termes de capacitat, precisen el mínim acaluable dels alumnes referit al contingut de cada bloc al final del cicle. Potser seria l'element més fortament prescriptiu. Finalment els criteris didàctics i per a l'avaluació fixen els mecanismes que permetin desenvolupar activitats d'aprenentatge i d'avaluació a l'aula des de la perspectiva del constructivisme. És a dir, indiquen per a cada disciplina aquelles estratègies didàctiques genèriques que permetin que l'aprenentatge sigui significatiu

i funcional i no mecànic. El conjunt d'objectius generals d'àrea, enunciat de blocs de contingut, objectius terminals i criteris didàctics i avaluatius constitueixen l'anomenat *primer nivell de concreció del currículum*.

En una tercera fase el currículum seqüència els blocs del contingut perquè de manera orientativa els equips docents entenguin la voluntat del programador en el moment de redactar-los. De tota manera, el far d'orientació de l'acció docent i didàctica pel que fa a la construcció d'activitats d'aprenentatge ve constituït pels objectius terminals.

I aquí s'acaba el *currículum*. En mans dels professors queden les aplicacions del que constitueixi el planteig d'aquest disseny obligatori. Per tant, la decisió d'ordenar i programar el contingut al llarg dels quatre anys d'acord amb la referència dels objectius terminals queda a mans dels equips docents. A la fase experimental s'han atorgat per realitzar el currículum de Ciències Socials onze mòduls. ¿Què és un mòdul? Fins ara el paquet de matèria que segmenta una disciplina ha estat l'assignatura/any amb una freqüència horària setmanal. En el cicle d'ensenyament obligatori es pretén tenir *tots els alumnes* en llur diversitat. De manera integradora, i respectant a l'ensens els seus interessos i les seves capacitats. El tractament de la diversitat és difícil i enlloc no s'ha solucionat d'una manera satisfactòria. I no només es pot reduir als aspectes curriculars i d'ordenació educativa. Ara bé, aquests no hi poden ser indiferents. Per això en la fase experimental els paquets de matèria s'han organitzat en unitats de 30 hores. Un paquet de matèria de 30 hores és un mòdul. Això permet flexibilitzar l'ensenyament de cada àrea a raó de diverses modalitats horàries: 3 hores/setmana un trimestre, 2 hores setmana/semestre o bé, per exemple, en camps de treball i de manera interdisciplinar, a 15 hores/setmana en una quinzena. No s'obliga a una manera determinada d'organització i sembla raonable pensar que s'organitzaran els cursos de manera regular. La proposta d'experimentació, en general, tendeix a alliberar possibilitats, i no ha d'obligar-ne una.

La primera tasca del professorat, doncs, consistirà a ordenar el currículum en el nombre de mòduls assignats, de menys dificultat a més abstracció, i integrant els conceptes, els procediments i els valors en cadascun d'aquests paquets de matèria. La seva feina prèvia no s'acaba aquí. El model adoptat pressuposa i proposa que el professorat organitzi, des del mòdul, el programa concret (FCS/P/AVN) per ordre d'aparició a l'aula, els objectius didàctics a aconseguir, les activitats d'aprenentatge i les activitats d'avaluació, tot ajuntant a aquest disseny el material de suport per a l'alumne.

Aquesta ordenació en mòduls i la seva concreció en material de l'aula és el que en el marc curricular s'anomena *tercer nivell de concre-*

ció. Aquest tercer nivell no és pròpiament ja el currículum sinó la seva aplicació. L'aplicació curricular, doncs, correspon als equips docents de cada Centre, que són els qui coneixen la seva experiència, el tipus d'alumnat, les seves capacitats i els interessos i els recursos amb què compten.

Així doncs, ja podem respondre una de les preguntes que encapçalava aquest article. Quins són els nous programes? No existeixen nous programes. Aquests, i per a tota l'etapa, els han de confegir els docents.

¿Ciències Socials o Història?

Aquesta és una qüestió polèmica. Des de qui pensa que l'ensenyament de les Ciències Socials ha de ser disciplinar i que cal introduir a l'ensenyament Secundari les beceroles de cada disciplina, entre les quals la Història té una llum pròpia i principal com a disciplina integradora, fins a qui basant-se en el fet que les respostes humanes són globals i no disciplinars diu que el que cal és buscar els punts comuns de les diverses Ciències Socials i un centre d'interès que les relacioni. Efectivament, no existeix una Ciència Social, en singular, sinó diverses. Cadascuna amb un objecte d'estudi específic i un mètode que li és propi. També és cert, pel que fa a la Història entre els preadolescents i primers adolescents, que resulta difícil elaborar un aprenentatge significatiu del temps històric. ¿Té sentit estudiar Història a base de forçar —com encara s'esdevé sovint, desenganyem-nos— un memorisme mecànic que no modifica ni els preconceptes ni les conductes i actituds de la majoria dels alumnes? ¿No produeix una confusió notòria estudiar un fenomen observable de l'entorn social integrant-hi diverses disciplines?

No tenim respostes clares a aquestes preguntes. I de cara a les programacions o aplicacions curriculars preferim que els equips docents triïn la manera millor de dur a terme l'estudi de les Ciències Socials. Aquestes aplicacions poden ser *integrades*, *disciplinars* (Geografia, Història, Economia, etc.) o *inclusives*. Les disciplinars, al seu torn, poden ser *continues* (vertebrades cronològicament, de manera clàssica) o *discontinues* (atenent més a la sintaxi de la disciplina tal i com ho proposa el 13-16 anglès). Darrerament, fins i tot s'ha defensat una tercera proposta d'aplicació curricular que intenta superar l'antagonisme integració-disciplina. Segons aquesta proposta, les Ciències Socials tindrien uns elements o nuclis comuns com el concepte "d'interdependència" o el de "continuitat/canvi", "jerarquització", etc. El que caldria, doncs, fóra agafar la sèrie d'aquests conceptes inclosors i desenvolupar-los a través d'una disciplina, la que fos.

Atenent aquest panorama, alhora engrescador i difícil, el currículum de Ciències Socials s'ha elaborat d'una manera que permeti l'aplicació curricular que cada equip docent estimi procedent d'acord amb la seva anàlisi. Així, doncs, ¿hom pot organitzar una Geografia i Història clàssica i un altre pot desenvolupar estudis integrats o bé disciplinars discontinus? La resposta és afirmativa. ¿No crearà una gran confusió? Les confusions constitueixen un risc en l'aplicació. És cert. Però sobre el projecte no s'han pas de produir perquè la referència dels objectius terminals és igual per a totes les aplicacions. Si s'aconsegueixen aquests objectius, la manera d'arribar-hi és secundària.

El currículum de Ciències Socials a l'etapa 12-16

Així, doncs, i atès tot el que portem dit sobre concepte de currículum i les seves aplicacions, i sobre les diverses maneres de concebre l'ensenyament de les Ciències Socials, hem organitzat *el primer nivell de concreció* de la manera que especifiquem a continuació.

1. Els objectius generals d'àrea

En un total de quinze objectius ens proposem aconseguir en l'alumne un desenvolupament de les *seves capacitats cognitives* tant pel que fa a *procediments* específics de les Ciències Socials, i en particular de la Geografia i la Història, com "interpretar i representar un espai determinat emprant diferents tècniques" (objectiu núm. 1), o "entendre i utilitzar categories temporals..." (objectiu núm. 2) o bé "identificar algunes de les causes principals que motiven una determinada situació o fet històric i les seves conseqüències (objectiu núm. 5), com *pel que fa FCS*, i podríem posar com exemple l'objectiu núm. 6, "entendre que l'estructura i la dinàmica de la nació societat i territori catalans, així com altres societats i espais, són el resultat de processos històrics en què incideixen múltiples factors". Les *capacitats afectives* també tenen un camí de desenvolupament dins de l'àrea com el que prescriu l'objectiu 12 "respectar i defensar, en la mesura de les seves possibilitats, el patrimoni cultural, històric-artístic, mèdio-ambiental... català, tot expressant la seva solidaritat amb el patrimoni i la cultura d'altres nacions". La *inserció social* es pretén desenvolupar en objectius com el núm. 11 "inserir-se activament, participativament, democràticament i críticament en la cultura, societat civil, institucions democràtiques i realitat nacional catalana, emprant l'anàlisi i el coneixement del territori i el coneixement del territori i la història de la nació catalana".

De la intenció d'aconseguir aquests objectius se'n desprenen les línies generals que precisen els grans blocs de contingut.

2. Els Blocs del Contingut

Atès que les Ciències Socials el que pretenen és l'estudi de l'home en societat dins de l'espai i al llarg del temps ens ha semblat particularment oportú establir *cinc blocs* que relacionin l'espai amb les activitats humanes. Aquests cinc blocs són els següents:

Bloc 1. *Humanitat i medi físic*

En aquest bloc es proposa l'estudi del medi en si i en relació amb les societats humanes que l'ocupen. Entenent que l'home en societat modifica contínuament el medi i que alhora el medi influeix en part en l'organització d'aquestes societats. Hi ha la voluntat d'introduir en aquest bloc tota la problemàtica referent a la degradació del medi ambient, en el seu vessant social, cabdal per entendre el món d'avui i que fins ara era absent dels programes. També es tendeix a afavorir l'estudi de diferents societats del planeta interrelacionant-les amb els espais que ocupen.

Bloc 2. *Ocupació del territori, demografia, hàbitat i urbanisme*

Aquest bloc remet a les nocions bàsiques de demografia, i també sobre una de les necessitats bàsiques que possibilita les formes de vida humana, l'hàbitatge. Sintonitzant amb les dues propostes anteriors, s'incorpora l'estudi del fenomen urbà. I totes aquestes nocions es plantegen tenint en compte les variables de present, passat, pròxim i llunyà (local i universal).

Bloc 3. *Transformació i explotació del territori. Activitat econòmica i progrés tècnico-científic*

L'objectiu bàsic d'aquest bloc és plantejar com l'home ha resolt les seves necessitats materials, en funció de l'aprofitament d'uns materials, en funció de l'aprofitament d'uns espais i els seus recursos, començant per la més bàsica, l'alimentació, en diferents períodes i en diferents escales espacials. A destacar el protagonisme que es dona a les repercussions socials del progrés tecnocientífic, un dels grans motors de la Història, fins ara absent dels programes. Igual com en els blocs anteriors, contemplant el present i el passat i diferents escales espacials.

Bloc 4. *L'organització dels homes i del territori: política i societat*

Es proposa aquí l'estudi de les formes d'organització de les societats i del control d'aquestes sobre el territori; és a dir, història i actualitat político-social a diferents escales i destacant el conflicte.

Bloc 5. *La culturització del territori: manifestacions culturals i artístiques*

En aquest bloc es planteja la introducció a l'estudi del complex panorama cultural del món d'avui. També l'evolució de les principals manifestacions culturals al llarg del temps, posant especial èmfasi en les seves implicacions socials. Tot i que qualsevol manifestació artística és una manifestació cultural, hem explicitat el terme a fi que no hi hagi dubtes del protagonisme que l'art té com a comunicació i reflex de l'imaginari de les societats.

Els blocs de FCS estan organitzats del més concret al més abstracte. Els tres primers blocs operen sobre realitats força materials, fàcilment abastables fins i tot a l'observació i a la manipulació directa (habitatge, ciutat, agricultura, tècnica...) mentre que els dos darrers fan referència a aspectes que requereixen força abstracció (organització social, política, cultura...). D'aquesta manera volem manifestar que s'ha de tenir en compte el moment de desenrotllament psicològic del nen, caracteritzat en aquest període per la transició del pensament concret cap al pensament abstracte.

Pel que fa als *Procediments* el bloc del contingut s'ha organitzat al voltant de quatre grans blocs:

1. *Interpretació i representació de l'espai*
2. *Anàlisi, interpretació i representació del temps*
3. *Procediments per obtenir i analitzar informació*
4. *Procediments de comprensió i aplicació*

Els procediments són, encara, a hores d'ara, un dels grans temes pendents a l'ensenyament de les Ciències Socials com a eina d'aprenentatge i com a part integrant del treball a l'aula. Les experiències, en aquest camp, són més aviat escasses i cal anar cobrint aquest buit a mesura que aquestes prenguin cos. Fins ara, i al marge de la memòria, en el millor dels casos, eren escasses les habilitats, tècniques de treball, etc., assolides mitjançant les Ciències Socials. Els blocs de contingut representen un esforç per variar aquesta situació, i la formació, en saber treballar amb un bagatge metodològic-instrumental, serà tan important o més que la informació, si més no aquesta és la voluntat en aquests nivells de concreció.

Pel que fa a *Actituds, Valors i Normes*, proposem cinc grans blocs:

1. *Actituds personals en la vida quotidiana i l'estudi*
2. *Normes per sistematitzar el treball propi*
3. *Convivència cívica i social*
4. *Respecte, solidaritat i cooperació*
5. *Relativisme*

Igual que en el cas dels procediments, o potser encara amb més dèficits, no hi ha globalment gaire experiència sobre com plantejar un treball sobre actituds, valors i normes particularment adient a l'àrea de Ciències Socials. En tot cas, els blocs proposats podran ser un punt de partida sobre el qual centrar el debat respecte d'aquesta problemàtica tan interessant com poc desenvolupada.

3. Els objectius terminals

No es tracta aquí, per òbvies mancances d'espai, de comentar tots i cadascun dels objectius terminals. De tota manera bo serà un exemple per tal de veure, a la pràctica, com es poden fer diverses aplicacions curriculars. El bloc 2 del contingut de FCS dedicat a l'ocupació del territori, la demografia, l'hàbitat i l'urbanisme està seqüenciat de la manera següent:

- 2.1. Distribució de les persones en el territori
- 2.2. Moviments de població
- 2.3. Tipologies d'hàbitat
- 2.4. Formes d'ocupació del territori: rural i urbà.

Dos dels objectius terminals referits a aquest bloc de contingut diuen el següent:

- 2.1. *Conèixer les dues principals variables demogràfiques del món d'avui, relacionar-les amb indicadors socio-econòmics i situar els estats llegats a aquest règim demogràfic.*
- 2.4. *Conèixer les característiques del règim demogràfic antic i modern-industrial i quina ha estat l'evolució demogràfica dels territoris catalans en diferents períodes històrics.*

Es tracta, doncs, que els alumnes a través de l'estratègia que es vulgui, mentre sigui significativa, assoleixin, en acabar el cicle, entre d'altres, aquests dos mínims de coneixements demogràfics. La manera de concretar la programació és secundària. Es poden aconseguir a base de fer un mòdul dedicat només a la *demografia* en totes les seves variables o bé, dins d'una programació d'història, proposar com a bases materials de cada període l'estructura demogràfica.

Per tant, no té ja massa sentit parlar del "nou programa d'Història" sinó de conèixer els objectius terminals², i construir el programa d'Història o de Ciències Socials d'acord amb els propis criteris, opcions ideològiques, experiència didàctica, recursos disponibles, etc.

Els exemples per a la proposta experimental

Passar d'un sistema de programes fixos i tancats a un planteig on a partir de l'enunciat dels objectius terminals cada equip docent plantegi les seqüències instruccionals i les programacions integrades en els mò-

duls i, al damunt, s'hi afegeixi la tasca de dissenyar i efectuar el corresponent material de suport no constitueix un trànsit fàcil ni per a aquells que s'engresquen a experimentar. Amb aquesta finalitat el Programa Experimental de la Reforma Educativa ha proposat uns exemples d'ordenació en mòduls i uns crèdits on consta tot el material de suport per desenvolupar les activitats didàctiques a fi que l'arrencada de l'experiència sigui feta amb la màxima comoditat. Ara bé, cal tenir present que no es tracta d'una fixació oficial de programes sinó *un exemple* d'un equip en el supòsit que hagués d'encarregar-se d'efectuar l'aplicació curricular de l'àrea.

Els autors de l'ordenació exemplificadora han proposat per a l'experimentació *nou mòduls integrats* —els nou primers— a base de temes centrals d'interès que puguin tenir una certa autonomia. La tria de models d'aplicació curricular integrada respon, en part, a les aportacions de la psicopedagogia i de l'experiència docent. Sembla clar que el temps històric —per a *tots* els alumnes— no resulta fàcil de significar entre els 11 i els 13 anys. En canvi, resulta més eficaç iniciar l'estudi des d'una realitat de l'entorn —no necessàriament localista sinó del medi general de l'alumne— analitzar-la, estendre-la a d'altres àrees contemporànies del món i, finalment, veure el flash històric causal. En aquest flash històric es va procedint a la introducció de la cronologia de manera cada cop més complexa i caracteritzada.

Els tres primers mòduls es basen en objectes geogràfics i miren de fer de pont amb el sisè d'EGB. Al final s'analitza el fenomen de l'agricultura. En el segon curs es planteja l'estudi de la demografia, de la ciutat i, finalment, de la indústria. En el tercer curs aprofundim un xic en nivells més abstractes i tractem els sistemes econòmics amb el comerç i el problema del subdesenvolupament, el tema de la identitat i la diversitat i, finalment, la qüestió del poder i del conflicte.

Els dos darrers mòduls, en canvi, es plantegen des del punt de vista disciplinar. Les primeres trenta hores es dediquen a una Història de Catalunya fins a la industrialització i les segones 30 hores a una visió de Catalunya dins de l'Espanya contemporània. Aquesta visió històrica intenta veure si els alumnes —mai no hi insistirem prou, *tots* els alumnes— poden integrar dins d'un continuïum històric els elements estudiats de manera més esparsa en els mòduls precedents.

Val a dir que aquesta proposta per a l'experimentació és un simple exemple i que respon a uns criteris prefixats. Ara bé, la informació que se n'obtingui ens fornirà les dades bàsiques per poder efectuar les esmenes que calguin i les modificacions que, després d'un debat prou generalitzat, es creguin oportunes.

Per tal que quedi el més clar possible, adjuntem en un annex l'exemple de l'ordenació en mòduls que serveix de pauta per al Programa Experimental de la Reforma.

L'optativitat

I cal afegir a tot plegat que aquests mòduls no constitueixen tota la Història que es pot fer en el cicle 12-16. El cicle pressuposa, per complir les seves fites de formular un assoliment d'un ensenyament divers, i alhora integrador i no segregador, una optativitat creixent a través del que s'anomenen crèdits variables. Cada Centre pot ofertar els crèdits que cregui convenient sempre que els justifiqui des dels objectius generals de l'àrea o del cicle. Així, doncs, de fet pot haver-hi més hores d'Història, de temes diversos o genèrics i que siguin triats pels alumnes per completar el seu expedient acadèmic. En aquests crèdits variables no hi són, evidentment, tots els alumnes. Però en canvi sí que hi seran presents aquells alumnes que trobin en els seus interessos la necessitat de cursar més estudis de l'àrea.

Epíleg

¿Com queda la Història amb tot això de la Reforma? ¿Quantes hores ens posen per curs? Quins són els nous programes?

Espero haver contestat, en part, aquestes preguntes. La Història mínima obligatòria no varia massa, proporcionalment a l'horari escolar global, del tractament que té ara. El que s'esdevé, a banda de la catalanització de continguts, és que cada equip docent podrà optar a organitzar els estudis d'Història o de Ciències Socials de la manera que cregui més adient per assolir els objectius terminals. Per això no té sentit parlar del "nou programa" perquè s'intenta passar d'un model tancat on tot estava prefixat d'antuvi a un model obert relativament on, en allargar l'escolaritat obligatòria fins als 16 anys per a tothom, s'assigni als equips docents no només l'adequació sinó l'organització de les programacions i dels materials corresponents.

Es treuen hores d'Història? Evidentment que no. L'àrea queda com hem dit més amunt proporcionalment igual. Però és que, a més, des del planteig de l'optativitat, podem afirmar que d'Història *n'hi haurà més*, perquè els Centres i els respectius Departaments, hauran d'oferir crèdits variables. ¿Us imagineu què pot ser tenir alumnes que han triat voluntàriament la matèria d'Història per completar el seu expedient acadèmic?

I, finalment, hem de recordar que tot plegat es tracta d'un programa d'Experimentació que intenta obtenir informació per tal de procedir a la generalització —amb els ritmes que siguin del cas— de la Reforma del Sistema Educatiu. Estem doncs a l'inici d'una experiència que ens ha de servir per al debat i per a la presa de les decisions necessàries

a fi de millorar tot un sistema que ja fa molts anys presenta obsolescències irrecuperables.

I esperem que no sigui cert allò que a cada bugada es perd un llençol.

- ¹ COLL, C.: *Marc curricular per a l'ensenyament obligatori*. Departament d'Ensenyament. Barcelona. 1986. Pàg. 9 i 13.
- ² HERNANDEZ, X. i TREPAT, C.: *Marcs referencials de programació experimentació cicle 12-16. Desplegament curricular de Ciències Socials*. Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. Abril 1988.

CRISTÒFOL-A. TREPAT I CARBONELL

Catedràtic de Geografia i Història a l'I.B. Frederic Mompou